
בית משפט השלום ברחובות

6 יול 2016
49238-12-14

ת"א 49238-12-14 ל. ואח' נ' עירית יבנה ואח'

יעל טויסטר ישראלי

סגנית הנשיאה

א.ל.

התובע

ע"י עו"ד אורי זמברג

- נגד -

1. עירית יבנה

הנתבעות

2. עירית חיפה

3. צד ג' : פ.י.ל.

ע"י עו"ד ג'בארה ווסים

עו"ד מישלין שחאדה

פסק דין

לפניי תביעה כספית לפיצויים בסך 200,000 ₪, שהגיש מר ל. נגד עירית יבנה ועירית חיפה בגין עוגמת נפש ונזקים שנגרמו לו לטענתו בשל רשלנות העיריות בביטול רישום בתו לבית הספר ***** ביבנה ורישום בתו לבית הספר ט.ב.חיפה, מבלי שביקשו וקיבלו אישורו לכך, וזאת על אף שהוא גרוש מגב' פ. ואחד אפטרופסיה של הקטינה.

מבוא ורקע

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

1. ביום 1.9.14 עמד התובע בשערי בית הספר ו. ביבנה לקבל את פני בתו (להלן גם "הקטינה") ולברכה ביומה הראשון בכיתה א', ממתין וממתין, הדקות נוקפות, ואין זכר לבתו. ניסיונותיו לברר היכן היא לא צלחו. לאחר בירור עם גורמים בעיריית יבנה, שהיא הרשות המקומית שבתחומה היתה רשומה בתו לבית הספר והיתה עתידה להתחיל בה את שנת הלימודים, התברר לו כי רישום בתו לבית הספר בוטל על ידי גרושתו, גב' פ. (להלן: "גב' פ."), אשר מסרה לעיריית יבנה, שהעתיקה את מקום מגוריה לחיפה, שם רשומה בתו לבית הספר אחר, משלהי אוגוסט 2014.

2. בעקבות מידע זה, פנה התובע באופן מיידי לבית המשפט לענייני משפחה בתביעה ובבקשה דחופה למתן צו מניעה זמני, המורה להשיב את הקטינה לאלתר למקום מגוריה ומסגרת החינוך בעיר יבנה.

3. ביום 7.9.14 התקיים דיון בבית משפט לענייני משפחה באשדוד ולאחר מספר דיונים נוספים שהתקיימו בעניין זה, קיבל התובע את המלצת בית המשפט ולפיה הקטינה תסיים את שנת הלימודים בחיפה ולאחר מכן תשוב להתגורר באזור יבנה.

4. בהליך שבפני, תבע התובע את עיריית יבנה, אשר אפשרה ביום 18.8.14 את ביטול הרישום של בתו הקטינה לבית הספר וייצמן ביבנה וזאת לבקשת גב' פ. (להלן: "ביטול הרישום"), וכן תבע את עיריית חיפה שביצעה ביום 24.8.14 את רישום הקטינה לבית הספר ט. בחיפה וגם זאת לבקשת גב' פ. והכל מבלי לקבל אישורו או הסכמתו או לכל הפחות להביא הדבר לידיעתו (להלן: "הרישום").

טענות הצדדים

עיקרי טענות התובע

5. לטענת התובע, היה על הנתבעות לקבל את הסכמת שני ההורים הן לביטול הרישום של הקטינה לבית הספר ביבנה והן לרישום הקטינה לבית הספר בחיפה, בשים לב לכך כי מדובר בהורים גרושים.

עוד טוען התובע, כי הנתבעות הפרו הוראות דין מפורשות, הפרו חובה חקוקה כהגדרת עוולה זו בפקודת הנזיקין וכי התנהגותן עולה כדי פגיעה בזכות לשיוויון ופגיעה בהוראות חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

יתרה מכן, לטענתו, הנתבעות פעלו בחוסר סבירות קיצוני וללא הפעלת שיקול דעת, הפרו ברגל גסה את כללי המשפט המינהלי, עצמו עיניהן ונהגו ברשלנות קיצונית, כאשר פעלו מבלי ליידע את התובע ומבלי לקבל הסכמתו בכל עניין ביטול הרישום לבית הספר ביבנה ורישום הקטינה לבית הספר בחיפה.

6.בנסיבות אלה, טוען התובע כי נגרמו לו נזקים שונים שכן אילולא הפרת הדין על ידי הנתבעות, לא היה מתאפשר לגב' פ. לבצע מחטף של הקטינה מהעיר יבנה לעיר חיפה. התובע נאלץ להגיש תביעה לבית המשפט לענייני משפחה ולקיים הליך משפטי אינטנסיבי ומורכב, אשר גרם לו להוצאות משפט, הוצאות שכ"ט עו"ד, הפסד של ימי עבודה, כמפורט בכתב התביעה. כך גם נגזר עליו להיות מרוחק ומנותק מבתו ללא יכולת אמיתית ליטול חלק בפעילות ההורים בבית הספר וכן נגזר עליו במהלך שנה שלמה להתראות עם בתו רק בסופי שבוע ובחגים.

התנהלות הנתבעות ותוצאתה גרמו לתובע עגמת נפש ומפח נפש, כאשר על כורחו נאלץ להיות מנותק מחיי היומיום של בתו הקטינה.

7.בנוסף, לטענת התובע, יש לפסוק פיצויים עונשיים, נוכח התנהלות הנפסדת של הנתבעות ונוכח הצורך לחנך ולהרתיע את רשויות המדינה מלנהוג באופן מפלה, פסול ולא הולם כלפי אבות.

8.בנסיבות אלה, סבור התובע כי יש לפסוק לטובתו פיצויים, לרבות פיצויים עונשיים כנגד הנתבעות בסך של כ- 200,000 ₪.

עיקרי טענות עיריית יבנה

9.לטענת עיריית יבנה היה על התובע להגיש תביעתו כנגד גב' פ. – גרושתו, שהיא המזיק האמיתי בנסיבות העניין, וכי התובע בחר להגיש תביעתו כנגד הרשויות המקומיות במקום להגיש תביעתו כנגד גב' פ., אשר במעשיה שלה גרמה לנזק הנטען, מתוך ניסיון לחפש "כיס עמוק", כך בלשון עיריית יבנה.

בעניין זה טענה עיריית יבנה בכתב הגנתה, כי רישומה של הקטינה בוטל על פי בקשת גב' פ. ובהתאם להצהרתה כי היא האפוטרופוס החוקי של הקטינה והאחראית הבלעדית על חינוכה וכי ניסתה (גב' פ.), ללא הצלחה, לאתר את התובע וליידעו בדבר הרישום/ביטול הרישום/העברה שביקשה.

10. לטענת עיריית יבנה, לא חלה עליה כל חובה סטטוטורית כזו או אחרת לקבלת הסכמת שני ההורים, גם אם הם גרושים, לרשום ו/או לביטול רישום של ילדים לבית הספר, וממילא גם לא קמה סמכות כדין למנוע רישום לבית הספר כאשר הפניה לרישום מתבצעת על ידי אחד ההורים.

לטענת עיריית יבנה, הפעולות הננקטות על ידה ברישום ילדים למוסדות החינוך הינן טכניות בלבד, ואין ליחס לה כל פעילות המערבת שיקול דעת שהפעילה בצורה שגויה.

11. עיריית יבנה טענה, כי היא פעלה כדין בעת ביטול הרישום לבקשת גב' פ. ובהתאם להצהרתה כאמור, ומכל מקום, לתובע אשם תורם כמפורט בכתב ההגנה, המנתק את הקשר הסיבתי בין רשלנותה (המוכחשת) לבין האירוע.

עיקרי טענות עיריית חיפה

12. עיריית חיפה טענה, כי היא פעלה בהתאם להוראות החוק ולטובת הקטינה אשר נמצאת באחריותה, בשים לב למועד הרישום המאוחר – 24.8.14 – ובכדי לא להותיר את הקטינה בתחילת שנת הלימודים ללא מסגרת חינוכית. לטענת עיריית חיפה היא פעלה באופן מהיר, יעיל ואחראי ובהתאם להוראות חוק לימוד חובה תש"ט – 1949 (להלן: "חוק לימוד חובה") וחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות תשכ"ב – 1962 (להלן: "חוק הכשרות") לרישומה לבית ספר אזורי המשויך למקום מגורי הקטינה.

13. לטענת עיריית חיפה, היא היתה רשאית לבצע הרישום על סמך ספח תעודת הזהות שהוצג לה על ידי גב' פ. על פיו כתובתה של הקטינה בחיפה וזאת בנוסף לאישור שהציגה לה גב' פ. בדבר ביטול הרישום בבית הספר ביבנה. שילוב שני נתונים אלו, במיוחד כשבאישור ביטול הרישום נרשם כי רישומה של הקטינה בוטל בשל העתקת מגורי המשפחה לרשות אחרת, יש בהם כדי ללמד כי ביטול הרישום היה כדין, ולנוכח חוק חינוך חובה, חלה על עיריית חיפה החובה לרשום את הקטינה לבית ספר בתחום שיפוטה.

14. עוד טוענת עיריית חיפה, כי היא פעלה בהתאם לחוזרי מנכ"ל שהיו בתוקף באותה תקופה ואמנת האו"ם בדבר זכויות הילד כאשר שקלה כשיקול ראשון במעלה את טובת הקטינה. מכל

מקום, לטענת עיריית חיפה, גב' פ. היא זו שהסבה לתובע את הנזק ולא הנתבעת ומשכך היא זו שאמורה לפצותו ככל שנגרמו לו נזקים.

15. עיריית חיפה מוסיפה וטוענת, כי התובע בחר שלא לבקש מפקיד הרישום בהתאם לחוק עדכון כתובת, תשס"ה – 2005 (להלן: "חוק עדכון כתובת"), לרשום את כתובתו שלו, ככתובת נוספת למשלוח דואר לקטין ולפיכך אין לו להלין אלא על עצמו, אילו היה עושה כן היה מקבל הודעות מעיריית חיפה על רישומה של הקטינה לבית הספר בחיפה.

הודעות צד ג' לגב' פ.

16. הנתבעות הגישו, כל אחת בנפרד, הודעה לצד ג' לגב' פ. .

עיריית יבנה טענה, כי ככל שתחויב בתשלום כלשהו בהתאם לכתב התביעה, אזי נזקו של התובע ארע בשל אחריותה ו/או רשלנותה ו/או חוסר זהירותה ו/או הפרת התחייבויותיה של גב' פ. כלפי התובע והיא זו אשר תרמה תרומה מכרעת לאירוע הנטען. בנסיבות אלה, על גב' פ. לשלם ו/או לשפות את עיריית יבנה בגין אותם סכומים, ככל שתחוייב בהם, כלפי התובע.

עיריית חיפה טענה בהודעתה לגב' פ. , כי גב' פ. היא זו שביצעה את הרישום ללא ידיעת והסכמת התובע, כל זאת בלא שציינה את העובדה שהתובע אינו יודע על המעבר לעיר חיפה ועל רישום הקטינה בעיר, כאשר גב' פ. לא הזכירה כלל את התובע במעמד הרישום. במצב דברים אלה, טענה עיריית חיפה, כי אם יקבע בית המשפט חבות כלשהי מצידה כלפי התובע הרי שיש לחייב את גב' פ. בכל סכום בו תחוייב.

עיקר טענות גב' פ.

17. לטענת גב' פ. , בינה לבין התובע התקיים הליך בבית משפט לענייני משפחה בגין מעבר הקטינה מהעיר יבנה לעיר חיפה. במסגרת אותו הליך נחתם הסכם פשרה בין הצדדים. למקרא הסכם הפשרה ניתן להיווכח שלתובע לא נגרם כל נזק כלכלי או אחר עקב העתקת מגורי הקטינה לחיפה, אלא ההיפך הוא הנכון. עוד טענה גב' פ. כי מעבר הדירה היה צעד הכרחי ושאינו סובל דיחוי עבור הקטינה ולטובתה.

18. גב' פ. פירטה בהרחבה בכתב ההגנה שהוגש על ידה, טענות רבות ומסכת מורכבת של היחסים בינה לבין התובע, אולם כל אלו אינם רלוונטיים להליך שבפני, ולפיכך לא מצאתי מקום לפרטם.

ההליך

19. התובע הגיש תצהיר עדות ראשית. מטעם עיריית יבנה הוגש תצהיר עדות ראשית של הגב' רות שרעבי, מנהלת אגף החינוך בעיריית יבנה. מטעם עיריית חיפה הוגש תצהיר עדות ראשית של הגב' אורית יוסף, מנהלת יחידת הרישום של בתי הספר היסודיים בעיריית חיפה. כמו כן, הוגש תצהיר עדות ראשית של מר אדי בנו, מנהל מחלקת רישום ומידע של עיריית חיפה. גב' פ. הגישה תצהיר עדות ראשית.

דין

20. כאמור, התובע טוען לרשלנות של הרשויות הנתבעות.

עוולת הרשלנות - כללי

כידוע, כדי שתקום אחריות בגין עוולת הרשלנות, נדרש קיומם של שלושה יסודות: חובת זהירות, הפרת החובה וגרם נזק.

חובת הזהירות נחלקת לשתיים: חובת הזהירות המושגית וחובת הזהירות הקונקרטיית, כאשר שתיהן גם יחד נקבעות על-פי מבחן הצפיות. במסגרת בחינת קיומה של חובת הזהירות המושגית נשאל, האם אדם סביר צריך היה לצפות להתרחשות הנזק, בהתייחס למערכת היחסים שבין התובע לכל אחד מהנתבעים, וככל שקיימת חובת זהירות מושגית המוטלת על סוג מסוים של מזיקים כלפי סוג מסוים של ניזוקים, יש לבחון אם קיימת גם חובת זהירות קונקרטיית, כלומר: אם בין המזיק הספציפי לבין הניזוק הספציפי, בנסיבותיו המיוחדות של המקרה, קיימת חובת זהירות קונקרטיית בגין הנזק הספציפי שהתרחש – קרי, האם אדם סביר במסגרת זו היה עליו לצפות את התרחשות הנזק.

21. בשלב השני, אם נקבע כי מתקיימת חובת זהירות מושגית וקונקרטיית, יש לבדוק אם זו הופרה ואם הייתה מצד המזיק התרשלנות. בעוד שחובת הזהירות עניינה ביצירת סיכון, הרי שהתנאי של הפרת חובת הזהירות עוסק במניעת סיכון, והאם ננקטו אמצעי זהירות סבירים שלא נקט בהם. לאחר מכן יש לבחון קיומו של קשר סיבתי בין ההתרשלנות לבין גרימת הנזק, כשדרישת הסיבתיות, כוללת בחובה הן את הדרישה לקיומו של קשר סיבתי-עובדתי והן את הדרישה לקיומו של קשר סיבתי-משפטי. רק באם נקבע כי הוכח קיומו של קשר סיבתי עובדתי, יבחן בית המשפט את השאלה האם משיקולים משפטיים יש לשלול את אחריותו של המזיק לנזק כזה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

22. במקרה שלפני מתעוררת השאלה הבאה - האם הרשות המקומית ו/או מי מטעמה, המופקדת על רישום ילדים למוסדות החינוך בתחום שיפוטה, חבה חובת זהירות כלפי ההורה שאינו רושם את הילד (להלן: "ההורה האחר"), העלול להיפגע מדבר הרישום ו/או ביטול הרישום למוסד חינוך -זאת במקרים של הורים גרושים או פרודים.

23. שאלה זו טרם באה לפתחו של בית המשפט, ככל שידוע לי. יחד עם זאת, מקובלת כיום ההלכה:

"שקטגוריות של רשלנות לעולם אינן סגורות, לעולם אינן נוקשות ולעולם אינן שוקטות על השמרים, אלה נקבעות הן בהתאם לתחושת המוסר והצדק החברתי והסוציאלי וצרכי החברה המשתנים." ע"א 186/80 יערי ואח' נ' מ"י (להלן: "פס"ד יערי") וכן ראה דברי השופט ויתקון בע"א 452/72 בחן, חברה לביטוח בע"מ נ' מאיר אייזנברג-פורסמו במאגרים המשפטיים וראה גם בע"א 593/81 מפעלי רכב אשדוד בע"מ נ. ציזיק (פורסם במאגרים המשפטיים (להלן: פרשת מפעלי רכב אשדוד)).

24. ניתן איפוא לומר, כי במקרים כגון דא חובת הזהירות תיבחן בהתאם לצרכי החברה המשתנים תוך איזון בין אינטרסים שונים הראויים להגנה של הגורמים השונים הרלוונטיים. (ראה פס"ד יערי וע"א 451/66 קורנפלד נ' שמואלוב - פורסמו במאגרים המשפטיים).

25. כדי להשיב על שאלה שלעיל קרי, האם במקרה דנא חלה על הנתבעות חובת זהירות כלפי התובע, יש לבחון את המערכת הנורמטיבית המסועפת המתייחסת לרישום ילדים לבתי הספר לפי חוק לימוד חובה תש"ט- 1949, חוק חינוך ממלכתי התשי"ג- 1953 ותקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום) תשי"ט- 1959 (להלן: "חוק לימוד חובה", "חוק חינוך ממלכתי", "תקנות הרישום" - בהתאמה).

26. בהתאם לסעיף 3 לחוק לימוד חובה, חובת הרישום של ילד למוסד חינוך, מוטלת על ההורים.

יחד עם זאת, נקבע, כי די ברישום על ידי הורה אחד כדי למלא אחר חובה זו ולפטור את ההורה השני.

27. מעיון בהוראות השונות שעניינן ברישום ילדים לבתי הספר, ניתן ללמוד כי ההסדרים שנקבעו מושתתים על חזקת ההסכמה בין שני ההורים המעוגנת בסעיף 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב- 1962 (להלן "חוק הכשרות"), **כאשר המחוקק לא עשה הבחנה בין הורים המנהלים זוגיות תקינה ומלאה לבין הורים גרושים או פרודים, אלא ראה את החזקה**

כחלה על כולם, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר. כל זאת בשים לב לטובת הילד והדאגה לחינוכו והצורך לנהל את ענייניו של הקטין בצורה מיטבית ויעילה.

28. מקום בו לא הגיעו ההורים להסכמה קבע המחוקק דרך אחרת ומפורשת לניהול אי ההסכמה, כאמור בסעיף 19 לחוק הכשרות.

"לא באו ההורים לידי הסכמה ביניהם בעניין הנוגע לרכוש הקטין, רשאי כל אחד

מהם לפנות לבית המשפט והוא יכריע בדבר. לא באו ההורים לידי הסכמה

ביניהם בעניין אחר הנתון לאפוטרופסותם, רשאים הם יחד לפנות לבית המשפט

ובית המשפט, אם לא עלה בידו להביאם לידי הסכמה ואם ראה שיש מקום

להכריע בדבר, יכריע הוא בעצמו או יטיל את ההכרעה על מי שימצא לנכון".

29. ניתן לומר איפוא, כי המסגרת הנורמטיבית שקשורה לחוק לימוד חובה באה לקבוע את הזכות לחינוך של הילד, מתוך ראייה כי טובת הקטין היא שיובטח רישומו ושילובו במוסד חינוך מוכר לפי החוק. משכך מצא המחוקק לנכון לחייב את ההורים לרשום את ילדם למוסד חינוך מוכר ולדאוג כי ילמד באופן סדיר במוסד חינוך כאשר החוק קובע במפורש כאמור, כי די בפעולות אחד מההורים כדי למלא אחר חובת הרישום.

30. בהתאם לתקנות הרישום, מוטלת על הרשות המקומית הסמכות והאחריות לניהול כל נושא רישום ילדים למוסדות החינוך שבתחום שיפוטתה. בהתאם לסעיף 2 לתקנות הרישום "הרשם הראשי" הוא מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית, מופקד על ארגון הרישום וביצועו בהתאם להוראות הדין (ראה לדוגמא את תקנות הרישום שם נקבעו חובות פרסום מועדי הרישום ופרסום רשימת בתי הספר המוכרים - סעיף 8 לתקנות הרישום).

31. דרכי הרישום השונות והטפסים באמצעותם יש להירשם קבועים אף הם בתקנות הרישום. את הרישום ניתן לבצע כיום ברשות המקומית (להלן: "רישום פיזי") או באמצעות האינטרנט. במועדים הרלבנטיים לתביעה ניתן היה לבצע את הרישום ברשות המקומית בלבד (פרט לרשויות ספציפיות שאינן לענייננו).

32. בהתאם לסעיף 10 לתקנות הרישום, במעמד הרישום הפיזי רשאים להיות נוכחים שני הוריו של הילד.

33. לצורך הרישום (הן הפיזי והן באתר האינטרנט) מספק משרד החינוך, בהתאם לתקנות הרישום, טפסי רישום אחידים לכלל הרשויות המקומיות (סעיף 14 לתקנות הרישום). מכוח סעיף 14 לעיל, הבניית טפסי הרישום וקביעתם הינה באחריות משרד החינוך. בנוסף, לצד טפסי הרישום אותם מספק משרד החינוך כאמור, מפרסם משרד החינוך הנחיות לרישום של אגף מינהל החינוך היסודי (להלן: "ההנחיות").

34. לצד הוראות החוק מפרסם משרד החינוך – חוזרי מנכ"ל בהם נקבעות הוראות שונות פרוצדורליות פדגוגיות, ניהוליות, ארגוניות וכו' בנושאי חינוך שונים, לרבות בעניין רישום ילדים לבתי הספר, הנחיות לבתי הספר וכיוצ"ב.

כאן המקום לציין, כי נקבע לא אחת בפסיקת בתי המשפט כי לחוזרי מנכ"ל מעמד כדין מחייב מתוקף סמכותו של מנכ"ל משרד החינוך בהתאם לסעיף 3 (א) לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי פיקוח) תשי"ז – 1956 ובהיות ההוראות "דין" כהגדרת מונח זה בפקודת הפרשנות (נוסח חדש). ראה עת"מ (נצ) 164/08 חברת הנסיעות והתיירות נצרת בע"מ נ' מקומית כעביה – טבאש – חג'אג'רה (פורסם במאגרים המשפטיים).

35. מעיון בהוראות החוקים השונים, התקנות, חוזרי מנכ"ל וההנחיות הרלוונטיים, ניתן ללמוד כי בעת רישום הקטינה לבית הספר **** ביבנה ו/או ביטול רישומה לבית הספר ט.בחיפה, לא היתה קיימת הוראה אשר חייבה את הרשויות המקומיות לקבל את הסכמת שני ההורים בעת רישום / ביטול רישום לבית הספר. כך גם לא היתה כל הוראה המטילה על הרשויות המקומיות חובה באשר ליידוע שני ההורים בדבר הרישום לבתי הספר בכלל ו/או לכיתה א' בפרט ו/או ביטול הרישום במידה וההורים אינם גרים באותה הכתובת והרישום ו/או ביטולו בוצעו על ידי הורה אחד.

יצוין במאמר מוסגר, כי בהתאם לתקנה 19 לתקנות הרישום והנחיות הרישום, הרי שבאשר לרישום לגני הילדים לאחר שהורה אחד רושם את הילד והרשות מחליטה על שיבוצו של הילד לגן הילדים, עליה להודיע על כך לשני ההורים.

36. **למרות האמור, יש לציין ולהדגיש, כי בהתאם לטופס הרישום לבתי הספר, על ההורה הרושם לרשום את כתובת ההורה השני במידה והם אינם גרים באותה הכתובת.**

דרישה זו מעידה לטעמי, על התייחסות מיוחדת של משרד החינוך למקרים של הורים גרושים או פרודים. כך מצופה, לעניות דעתי, כי במקרה שההורה הרושם לא מוסר פרטים בדבר ההורה האחר (או מוסר פרטים חלקיים), על הרשות המקומית לדרוש מההורה הרושם להשלים את הפרטים החסרים. מכל מקום, במקרים אלו, על הרשויות המקומיות להפעיל שיקול דעת באשר לשימוש בפרטים הנמסרים לה במידת הצורך, לצורך יידוע ההורה האחר. כך למשל באותם המקרים בהם מתעורר סימן שאלה באשר לידיעתו של ההורה האחר בדבר הרישום ו/או ביטולו.

37. על היקפה הרחב של תופעת הגירושין והדרישה להתייחסות של המערכת הבית ספרית למצב חברתי ייחודי זה כמו גם קיומו של אינטרס ציבורי חשוב במעורבות של שני הורי הילד בהיותם האפוטרופסים הטבעיים של ילדם הקטין, בהליכי חינוכו ובתפקודו הלימודי ובהתפתחותו, עמד אף חוזר מנכ"ל תשע"ד 2.3-8 (שתוקפו מיום 3.3.14), הדן בקשר בין מוסדות החינוך ובין הורים פרודים או גרושים. בהתאם נקבע באותו החוזר, כי על בית הספר לשאוף ולפעול ליצירת ערוצי תקשורת פתוחים עם כל אחד מההורים תוך גיל. רגישות למצב הייחודי של המשפחה ולקיים קשר תקין עם שני ההורים באופן המתייחס לטובת הילד, לצרכיו ולרצונותיו. יצוין כי בחוזר זה נקבעו הן היתר, הנחיות מפורטות בקשר לרשום פרטי שני ההורים במערכת הרישום הבית ספרית והעברת מידע בכתב לשני ההורים.

38. כך גם בחוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ב 3.10-8 (שתוקפו מיום 1.3.2002) שעניינו "רישום והעברות תלמידים- רישום למוסדות חינוך: המלצות להתמודדות עם בעיות של רישום כוזב לגני ילדים ולבתי ספר", הומלץ לרשויות המקומיות לקבל אסמכתאות ומסמכים שונים בעת רישום ילדי הורים גרושים לבתי הספר, כל זאת כדי לוודא בין היתר פרטים בדבר מעמדו של ההורה הרשום, לרבות תצהירים או מסמכים משפטיים.

39. התייחסותו המיוחדת של משרד החינוך לכל אותם מקרים של ילדים להורים גרושים או פרודים מחזקת את המסקנה כי על הרשויות המקומיות להפעיל שיקול דעת וזהירות במקרים של הורים גרושים או פרודים בעת רישום ילדים לבתי הספר/ביטול רישום על ידי הורה אחד.

40. אינני מקבלת את טענת עיריית חיפה, כי תפקידו של פקיד הרישום מתמצה ברישום טכני לבית הספר בלבד וכי חובתו הבלעדית היא לבצע הרישום ולוודא כי הקטין יהיה רשום בבית הספר באזורי מגוריו לפני תחילת שנת הלימודים. תפקידה הסטטוטורי של הרשות המקומית, מטיל עליה אחריות וחובה וכן מקנה לה סמכויות ביצוע פיקוח ושליטה בקשר לרישום ילדים למוסדות החינוך שבתחום שיפוטה, משכך, לטעמי הרשות חייבת חובת זהירות כלפי שני הורי הילד הנרשם. כך במקרה של הורים גרושים או פרודים, רשאים ההורים להניח כי רישום או ביטול רישום של ילד לבית ספר על ידי הורה אחד בלבד, יובא, לכל הפחות, לידיעתו של ההורה האחר, על ידי הרשות המקומית.

ראה ע"א 1639/01 קיבוץ מעין צרי נ' יצחק קרישוב- פורסם במאגרים המשפטיים:

"גוף שלטוני צריך לצפות ששימוש או אי שימוש רשלני בכוחותיו עשויים לגרום נזק".

וכן ע"א 1068/05 עיריית ירושלים נ' עמרם מימוני (להלן: "פס"ד מימוני") בו נפסק בהקשר זה כי:

"במקרה שלפנינו מקובלת עלי הטענה כי סמכויות הפיקוח שהוקנו לעירייה על רישו עסקים בתחומה, לצד סמכויות ההסדר שהוקנו לה, מקימות חובת זהירות מושגית

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

כלפי המשתמשים באותם עסקים שעניינה זיהוי פעולות עסקיות הפועלות שלא ברישוי ומניעת סכנות לשלום הציבור הנובעות ממנה..." (שם, בעמ' 22). ראה גם ע"א 343/74 רחל ואברהם גרובנר נ' עיריית חיפה -פורסם במאגרים המשפטיים. ראה בפרשת גורדון בעמ' 135. (ע"א 337/81 בוסקילה נ' מדינת ישראל - פורסם במאגרים המשפטיים).

41. יוברה, סמכותו הסטטוטורית של פקיד הרישום לרשום/לבטל רישום לבית ספר, לבקשת אחד מההורים, היא התשתית עליה נבנית חובת הזהירות של פקידי הרישום כלפי "ההורה האחר" באותם המקרים של הורים פרודים או גרושים, כאשר מידע זה מצוי בפני פקיד הרישום.

42. ניתן לומר איפוא, משניתנה לרשות המקומית או לפקיד הרישום סמכות לרשום ילדים למוסדות חינוך בתחום שיפוט העיר, וכן ניתנה להם הסמכות לביטול הרישום, כל זאת לבקשת ופניית אחד מן ההורים, על פקיד הרישום להפעיל הסמכות תוך הפעלת שיקול דעת, במידתיות, סבירות ומקצועיות, כאשר הפעלת הסמכות היא שמולידה את חובת הזהירות. במקרה שלפנינו, אני סבורה, כי פקידי הרישום בעיריית יבנה ובעיריית חיפה היו יכולים לצפות (כאפשרות פיסית), וצריכים היו לצפות (כקטגוריה נורמטיבית), כי ביטול רישום הקטינה לבית הספר ביבנה כפי שנעשה ורישומה בבית הספר בחיפה יגרמו נזק להורה האחר.

43. לאור האמור, הגעתי לכלל דעה כי מצבם המשפחתי של הורי הקטין הנרשם ללימודים במערכת החינוך העירונית אמור לעמוד בפני הרשות המקומית ולקבל התייחסות מתאימה. במסגרת זו על הרשות המקומית, לצד חובתה לרשום הקטין למסגרת החינוכית, לוודא כי הפעילה סמכותה תוך הפעלת שיקול דעת בסבירות ובמקצועיות, אגב כך, עליה לנקוט באמצעים לצורך פיקוח מעקב ובקרה על הליך הרישום והשיבוץ. כך סבורני כי במקרים של הורים גרושים/פרודים וככל שלא מוצגת בעת הבקשה לרישום, תעודת זהות של ההורה האחר, או לחילופין נטען על ידי ההורה הרושם, כי אין לו קשר עם ההורה האחר, שומה על פקיד הרישום, להבדיל מקבלת הסכמת ההורה האחר, לדאוג לכך כי דבר הרישום או הביטול יובא לידיעת ההורה האחר. לצורך כך על פקיד הרישום לוודא קבלת פרטי ההורה האחר מההורה הרושם כפי שאף נדרש בטופס הרישום. ובמילים אחרות: משהובא לידיעת פקיד הרישום כי הורי הקטין גרושים או פרודים, מוטלת עליו החובה לדרוש ולקבל את פרטי ההורה האחר, לצורך יידוע ההורה האחר בדבר פעולת הרישום ו/או ביטול הרישום. התעלמות פקיד הרישום מקיומו של ההורה האחר, ואי הבאת דבר הרישום/הביטול לכל הפחות לידיעתו, אינה עולה בקנה אחד עם תפקידו ואחריותו של פקיד הרישום. סבורני, כי התייחסות הרשות המקומית להורה האחר באופן שדבר הרישום יובא לידיעתו, לא תגרום לסרבול או לשיבוש בסדרי עבודת הרישום, ההיפך הוא הנכון.

44. יודגש, הרישום לבית הספר אינו עניין טכני בלבד. לצורך הרישום נדרש ההורה הרושם למלא פרטים רבים בדבר הקטין והוריו וכן להציג תעודת זהות. בתהליך הרישום נחשף פקיד הרישום למצבו המשפחתי של ההורה הרושם (נשוי/גרוש/אלמן וכיוצ"ב). בשים לב למצב

המשפחתי המורכב במקרים כגון דא, יכולות וחייבות הנתבעות לצפות כי גב' פ. תבטל/תרשום, באופן חד צדדי את הקטינה למוסד חינוך מבלי להיוועץ בתובע ולשם כך היה עליהן לוודא כי דבר ביטול הרישום/הרישום יובא לידי התובע.

45. אף עיריית יבנה אינה סבורה, כפי שהעידו העדים מטעמה, כי במהלך תהליך הרישום רשאית היא שלא להתייחס וליתן הדעת למצב בו הורי הקטין הנרשם גרושים וכי ממילא מצב משפחתי כזה מצריך הליך רישום מתאים ומותאם.

בהתאם לכך, במקרה דנא, בעת הרישום הראשוני לכיתה א' שביצעה גב' פ. לקטינה בראשית חודש מרץ 2014, והואיל והורי הקטינה היו גרושים, נדרשה גב' פ. לקבל אישור התובע לרישום (נספח ז' 2 לתצהיר התובע). משלא השיגה לטענתה את התובע, נדרשה גב' פ. למלא "כתב הצהרה והתחייבות (להורים גרושים)" – נספח א' לתצהיר עיריית יבנה, בו הצהירה גב' פ. כי הינה האפוטרופוס החוקי של הקטינה. ניתן לראות בנספח ז' 2 לתצהיר התובע, כי גב' פ. אף פנתה לתובע במסרון בכותבה כי אישורו לרישום נדרש ואף קיבלה אישורו לרישום. יחד עם זאת, אין מחלוקת כי דבר אישורו של התובע לאותו רישום בבית הספר ביבנה לא הובא לידיעת עיריית יבנה, אשר ביצעה הרישום אך בהתאם להצהרת גב' פ., כאמור, בלבד.

למרות נסיבות מסירת ההצהרה על ידי גב' פ., לא פנתה עיריית יבנה לתובע ולא הביאה את דבר הרישום ולאחר מכן את ביטול הרישום, לידיעתו. יצוין, כי במהלך העדויות עלה, כי היו בידיעת בית הספר ביבנה פרטים כלשהם של התובע, שכן במהלך חודש אפריל קיבל התובע פניה טלפונית ממזכירת בית הספר ביבנה לצורך הסדרת עניין כלשהו בנושא רישום הקטינה והוא פנה לגב' פ. במסרון לצורך הסדרת אותו הנושא – ראה עמ' 3 לתצהיר התובע ועמ' 21 לפרוטוקול שורה 13 – עמ' 22 שורה 11).

46. אציין ואבהיר, איני סבורה שיש בקביעת חובת הזהירות שלעיל כדי להטיל על הרשות המקומית תפקיד של "שוטר" האמור למנוע מחטפים כאלה או אחרים על ידי ההורה הרושם. כך גם אין באמור כדי ליצור התערבות של הרשות המקומית בענייניהם הפרטיים של ההורים. יחד עם זאת, דעתי היא כי "ההורה האחר" רשאי להסתמך על כך כי הרשות המקומית תוודא את תקינות מהלך הרישום או ביטולו שבוצע על ידי ההורה הרושם, כל זאת על ידי ידוע ההורה האחר.

47. תימוכין נוסף למסקנה כי יש להטיל חובת זהירות על הרשויות המקומיות בעת ביצוע רישום/ביטול רישום ילדים להורים גרושים או פרודים למוסדות החינוך, ניתן למצוא בהוראות משרד החינוך בדבר רישום לכיתה א' החל משנת הלימודים תשע"ו 2015-2016 (ראה: חוברת משרד החינוך מינהל פדגוגי אגף א' אמח"י בדבר רישום לכיתה א' התשע"ו 2015-2016 – להלן: "חוברת אמח"י").

מעיון בהוראות מתברר כי משרד החינוך מצא שיש להטיל חובת זהירות על הרשויות המקומיות בעת ביצוע רישום ילדים להורים גרושים ופרודים, למוסדות החינוך ולכן קבע הוראה מפורשת המטילה חובה על הרשויות המקומיות במקרים של הורים גרושים או פרודים, למלא בטפסי

הרישום את פרטי שני ההורים לרבות כתובת ומס' טלפון וכן נקבעה הוראה שעל הרשויות המקומיות להביא את דבר תוצאות הרישום לידיעת שני ההורים (עמ' 3 לחוברת אמח"י).

הוראה זהה נקבעה גם באשר לבקשה להעברת תלמיד ממוסד אחד למשנהו מכל סיבה שהיא, לרבות מחמת העתקת מקום מגורים בחוברת משרד החינוך מינהל פדגוגי אגף א' אמח"י בדבר רישום לכיתה א' התשע"ז 2016-2017.

הוראות אלו אמנם לא חלו במועד הרלוונטי לעניינו אך ניתן ללמוד מהן על גישתו של משרד החינוך בקשר לחובת הזהירות הנדרשת מהרשויות המקומיות.

כך גם ניתן לומר כי אין למעשה הבדל מהותי לעניין זה בין רישום לגני ילדים ולבתי ספר וכפי שברורה ונקבעה חובת יידוע שני ההורים ברישום לגני הילדים כמפורט בסעיף 35 לעיל, ברורה גם חובת היידוע כאן.

48. כאן המקום לציין, שאני סבורה כי שקלול הקריטריונים של מדיניות משפטית כגון – שיקולי צדק, התנגשות בחיובים אחרים, הטלת מעמסה כספית כבדה מדי, סרבול מערך הרישום וכיוצ"ב במקרה דנא, מביא למסקנה כי לא קיימים שיקולי מדיניות שיש בהם כדי לשלול המסקנה לפיה הנתבעות חבות בחובת זהירות מושגית וקונקרטיה כלפי התובע. חובה שמשמעה ביצוע פעולה פשוטה וזולה (יידוע ההורה האחר) שאינה כרוכה בעלות או בזבז זמן ואינה מטילה מטלה כספית משמעותית על הנתבעות ואין בה כדי לסרב את פעולת הרישום לבתי הספר.

49. לאור כל האמור הגעתי לכלל דעה כי במקרה דנא קמה וחלה על הנתבעות חובת זהירות מושגית וקונקרטיה גם יחד.

האם הנתבעות הפרו את חובת הזהירות שהוטלה עליהן

50. אקדים ואומר, כי סבורני שבמקרה דנן יש לקבוע – כי הנתבעות התרשלו מן הטעם שלא ביקשו מגב' פ. , לקבל את עמדתו של התובע ו/או פרטיו ולא מצאו לנכון בשים לב לנסיבות המקרה להביא לידיעת התובע את דבר ביטול הרישום בעירית יבנה והרישום בעירית חיפה. הטלת האחריות על הנתבעות נועדה להגן על ערך חשוב והוא מעורבות שני הורי הקטינה בחינוך בתם בכלל ובבחירת מוסד החינוך בו תלמד, מיקומו, מהותו וטיבו בפרט והאיזון במקרה דנא בין תוחלת הנזק לבין עלות מניעתו מחזקת מסקנה זו.

51. ויודגש, אין מחלוקת בין הצדדים, כי בהליך ביטול הרישום בעיריית יבנה ואך בהליך הרישום בעיריית חיפה לא נדרשה גב' פ. , על ידי מי מהרשויות, ליתן פרטים אודות התובע. כך גם לא נדרשה גב' פ. ליתן הצהרה בדבר עמדתו של התובע בקשר עם ביטול הרישום ורישומה של הקטינה לבית ספר בעיר אחרת רחוקה ממקום רישומה הקודם. סבורני, כי הנתבעות הפרו חובתן כלפי התובע בכך שלא ביקשו מגב' פ. להתייחס לעמדת התובע לביטול הרישום/הרישום ואף לא ביקשו לקבל פרטיו, על מנת להביא דבר ביטול הרישום/הרישום לידיעתו.

ויודגש, הסיטואציה מעצם טבעה טומנת בחובה סיכון אינהרטי לניצול הרישום/ביטול הרישום על ידי הורה אחד. על הנתבעות היה ליתן דעתן לכך ולהתייחס לסיטואציה באופן מיוחד ומותאם בשונה מרישום ילדי הורים הגרים בצוותא, ולנקוט אמצעי זהירות שהולמים את הסיכון הקיים. כזאת לא נעשה.

52. עיריית יבנה טענה, כי בעת הרישום הראשוני של הקטינה בעיריית יבנה, ביום 3/3/14, הצהירה גב' פ. , על גבי טופס כתב הצהרה והתחייבות (להורים גרושים), כי היא אפטרופסה של הקטינה ואחראית בלעדית על חינוכה וכי ניסתה ללא הצלחה לאתר את האחראי הנוסף וליידעו בדבר הרישום (ראה נספח א' לתצהיר העיריית יבנה) (להלן: "התצהיר").

בהסתמך על הצהרתה זו כך טענה עיריית יבנה בוצע ע"י פקידת הרישום בעיריית יבנה ביטול הרישום. (ראה עדות הגב' רות שרעבי בפרו' עמ' 21 שורה 12).

53. אין בידי לקבל את טענת עיריית יבנה. ראשית לכל, משרשמה גב' פ. בתצהיר עליו חתמה כי היא אפטרופסה של קטינה, היה עליה לצרף בהתאם לרשום בטופס התצהיר פסק דין בעניין זה. אין מחלוקת כי פסק דין כזה לא צורף וכי לפקיד הרשום היה אך עמוד ראשון של הסכם הגירושין בין התובע לגב' פ. , על פיו אין גב' פ. אפטרופסה של הקטינה אלא ניתנה לה המשמורת על הקטינה בלבד (ראה פרוטוקול עמ' 20 שורות 7-8 ועמ' 21 שורות 11-12).

זאת ועוד, על פי הצהרתה של גב' פ. כאמור, היא לא הצליחה לאתר את האחראי הנוסף. הנה כי כן, דווקא מלשונה של ההצהרה, עולה כי לקטין אחראי נוסף ועל הרשות היה ליתן דעתה לכך.

יתרה מכך, הצהרה זו נחתמה על ידי גב' פ. בראשית חודש מרץ 2014.

בעת ביטול הרישום בחודש אוגוסט 2014 לא נדרשה גב' פ. לחדש ההצהרה, בה כאמור ציינה כי לא עלה בידה לאתר את התובע. הלכה למעשה לא נשאלה כלל גב' פ. בעת ביטול הרישום דבר וחצי דבר בעניין ידיעתו של התובע על דבר ביטול הרישום, במילים אחרות, על סמך בקשתה בלבד של גב' פ. , בוטל רישום הקטינה ביום 18.8.14 לבית הספר ***** בעיר יבנה, וניתן לה מסמך הנושא כותרת "ביטול רישום לשנה"ל תשע"ה" (ראה נספח ג' לתצהיר העיריית יבנה) בו אף נרשמה כתובתה של גב' פ. בחיפה.

54. אין בידי אף לקבל את טענת עיריית חיפה כי בעת רישום הקטינה לבית הספר בעיר חיפה הסתמכה היא על מסמך הביטול מעיריית יבנה ולפיכך היתה פטורה מלהביא דבר רישום הקטינה לבית הספר בחיפה, לידיעת התובע. על עיריית חיפה בעת הרישום מוטלת אותה החובה

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

המוטלת על כל רשות רושמת, גם אם בוטל רישומה של הקטינה בעיר יבנה. עיריית חיפה ידעה כי הורי הקטינה גרושים אולם לא מצאה לנכון לשאול את גב' פ. דבר בעניין התובע, לא כל שכן, לא דאגה לקבל מאת גב' פ. , הצהרה בעניין מעמדה בקשר לרישום הקטינה לבית הספר בחיפה. מכל מקום, כאמור לא הביאה עיריית חיפה לידיעת התובע את דבר רישום הקטינה לבית הספר בחיפה.

55. משנה תוקף למסקנה כי הנתבעות התרשלו במקרה דנא, ניתן למצוא בעובדה כי ביטול רישום הקטינה לבית הספר ביבנה בוצע ביום 18.8.14 ורישומה לבית הספר בחיפה בוצע ביום 24.8.14.

56. מועד ביטול הרישום אצל עיריית יבנה ומועד הרישום אצל עיריית חיפה בוצעו שלא במועדי הרישום הקבועים על פי דין ואך ימים ספורים טרם תחילת שנת הלימודים. ביצוע פעולות אלו על ידי גב' פ. ובמועד זה, אמור היה להדליק "נורת אזהרה" אצל הנתבעות אשר אמורות היו להפעיל שיקול דעת ולנקוט ברמת זהירות סבירה ובאמצעים הולמים.

57. בנקודה זו, מצאתי להתייחס לחלק מטענות הנתבעות אותן מצאתי לדחות.

58. הנתבעות טענו, כי פעלו בהתאם לדין ולהנחיות משרד החינוך שהיו אותה עת ולפיכך אין להטיל עליהן אחריות.

59. אין בידי לקבל הטענה. בהתאם לטופסי הרישום/ביטול הרישום אשר היו נוהגים בעת הרלוונטית, נדרש ההורה הרושם למסור ולציין את פרטי ההורה האחר ועל הרשות להפעיל שיקול דעתה מתי ובאילו מתקיים עליה לעשות שימוש בפרטים אלו. גם אם לא נקבע במפורש בדין, כי יש להביא לידיעת ההורה האחר את דבר הרישום/ביטול הרישום, הרי שעפ"י ההלכה הפסוקה עמידה בכללים אינה מחסנת בהכרח מפני הטלת אחריות ברשלנות, ראה בעניין זה פסק דין מימוני בעמ' 7 :

"אשר לטענה הנרמזת לפיה מקום בו המחוקק נמנע מהסדרת אמצעי הזהירות הנדרשים לנקיטה במקום מסוים, אל לו לבית המשפט לעשות כן באמצעות עוולת הרשלנות, הרי שלא טענה היא. סטנדרט סטטוטורי לחוד, וחובה מכוח עוולת הרשלנות לחוד. אכן, 'סטנדרט ההתנהגות, אשר נקבע על ידי המחוקק בחיקוק, עשוי לשמש אינדיקציה לרמת התנהגות, הנדרשת על ידי האדם הסביר' ... ואולם, 'רמת התנהגות, הנדרשת על פי עוולת הרשלנות, היא זו הנקבעת על ידי האדם הסביר, בהתחשב בנסיבות המקרה." (שם, בעמ' 7).

60. הסיכון כי אחד ההורים ינצל האפשרות לבצע פעולה חד צדדית בעניין חינוכו של הקטין הוא סיכון ממשי הקיים מעצם מורכבות המצב של הורים גרושים ופרודים והשלכותיו של מצב זה. מכל מקום כאמור, העלות הנדרשת כדי למנוע את הסכנה נשוא התביעה על ידי ידוע ההורה האחר בדבר רישום/ביטול רישום איננה גבוהה.

61. הנתבעות טענו, כי המקרה נשוא התביעה הינו ראשון בסוגו, ומעולם לא בא כדבר הזה לפתחן.

עובדה זו אינה שוללת את המסקנה שלעיל.

וידגש איני קובעת כי הנתבעות נדרשו שלא לטפל בפניית גב' פ. ולא לבצע את ביטול הרישום ו/או לא לבצע הרישום החדש. כך גם איני קובעת כי הרשויות נדרשו לנהוג כחוק או כשוטר, כל שקבעתי הוא שעל הנתבעת היה לבצע פעולה פשוטה שתבטיח תקינות ביטול הרישום והרישום המחודש – היינו, לקבל את פרטי התובע ולהביא לידיעתו את דבר ביטול הרישום / הרישום ובאופן זה לאפשר לו לפעול על פי שיקול דעתו, ככל שהדבר נעשה שלא בעצה אחת עמו ואינו מקובל עליו.

זאת ועוד, בקביעה שלעיל אין מדובר בחובה לנקוט בכל האמצעים האפשריים למניעת הסיכון אלא באמצעי שפורט לעיל שעלותו נמוכה ושיש באפשרותו להפחית/למנוע הנזק.

העובדה כי מדובר במניעה אפשרית שאינה יקרה ושניתן לבצעה על נקלה עולה אף מעדותו של מר אדי בנו, מנהלה רישום בנתבעת 2, ממנה עולה כי עיריית חיפה נהגה להביא לידיעתו של ההורה האחר דבר רישום או ביטול רישום במקרים של העברה מזרם חינוך אחד לאחר או במקרים שהיה ידוע לעיריית חיפה כי קיימות נסיבות חריגות כגון שהייתה של האם במעון לנשים מוכות וכיוצ"ב (ראה פרו' עמ' 31 שורות 21-11).

62. ואוסיף, הסכנה הצפויה מהפרת החובה בה מדובר מנוגדת לאינטרס החשוב שיש להגן עליו מכל וכל והוא טובת הקטינה ומעורבות שני הוריה בחייה בכלל ובחינוכה בפרט.

מבחינת הסיכון כי התוצאה הבלתי רצויה תתרחש – הרי שהסיכון לפעילות חד צדדית על ידי אחד מההורים במקרים של הורים גרושים ו/או פרודים קיים וגדל ככל שלא יבוצע פיקוח על ידי הרשויות המקומיות על הבאת עניני הקטינים לידיעת שני ההורים, אם בהליכי הרישום למוסדות החינוך ואם במהלך לימודיהם.

63. זאת ועוד, כאמור לאחרונה אף חויבו הרשויות המקומיות ליידע את שני ההורים בדבר רישום/ביטול רישום/העברה, מכוח הנהלים כפי שתוקנו בחוזרי מנכ"ל של משרד החינוך ואגף ארגון מוסדות חינוך (אמח"י). לולא היתה תוחלת הסיכון מפעולות חד צדדיות של אחד מההורים בנושא רישום קטינים לבתי הספר גבוהה מעלות מניעתן של תוצאות פעולה זו, לא היה משרד החינוך משקיע במניעה על ידי שינוי הנוהל. העובדה כי הנוהל שונה באופן בו שונה – מהווה ראייה חזקה לכך כי תוחלת הסיכון גבוהה מעלות המניעה ואף מכאן, שאי נקיטה באמצעי המניעה מהווה רשלנות.

64. סיכומה של נקודה זו, אני סבורה כי התובע הוכיח כי הנתבעות התרשלו כאשר לא הביאו לידיעתו את דבר ביטול רישום בתו לכיתה א' לבית הספר ***** ורישומה לבית הספר בעיר חיפה בשלהי אוגוסט 2014.

הנזק והקשר הסיבתי

65. אקדים ואומר, כי הגעתי לכלל מסקנה, כי לו היו הנתבעות מקיימות את חובתן, ונוקטות באמצעים המתאימים וההולמים את נסיבות המקרה, יש להניח כי הנזק היה נמנע. אילו ידע התובע על פעולתה של גב' פ. יכול היה לנקוט מבעוד מועד, קרי, עוד לפני תחילת שנת הלימודים בהליכים למניעת מעבר בתו לחיפה.

העובדה כי התובע פנה מיד לאחר שנודע לו על דבר רישומה בבית הספר בחיפה ועקירתן של האם והקטינה לעיר חיפה לבית משפט לענייני משפחה, בתביעה להחזרתה של הקטינה לאזור מגוריו ורישומה במוסד חינוכי באזור זה, מעידה אף היא על קשר סיבתי ישיר בין הדברים.

66. אינני מקבלת את הטענה, כי מעשיה של גב' פ. מנתקים את הקשר הסיבתי בין התרשלותן של הנתבעות לבין הנזק. כפי שקבעתי, פעולתן של הנתבעות בהליך רישום הילדים ושיבוצם למוסדות החינוך ברחבי העיר היא פעולה שצריכה להיעשות תוך הפעלת הסמכות בשיקול דעת, מתוך פיקוח על שיתוף/מעורבות/ידיעת שני הורי הקטינים.

בכלל זה על הרשויות להיות מודעות למורכבות הסיטואציה של הורים גרושים לקטינים ולצפות גם אפשרות של ניסיונות אחד מההורים לבצע פעולות חד צדדיות בקשר לקטין ולנסות למנוע אותן (ראה רע"א 10721/05 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' אברהמים יונאן – פורסם במאגרים המשפטיים). חובה זו של הנתבעות מתקיימת בנפרד מאשמה של גב' פ. בשים לב לכך כי אף אחת מהנתבעות לא מצאה לנכון לבקש מגב' פ. התייחסות כלשהי לתובע לא בדבר פרטיו, לא בדבר עמדתו ואף לא בדבר ידיעתו על מהלכיה של גב' פ. ולא מצאה לנכון להביא לידיעתו של התובע את דבר ביטול הרישום ביבנה והרישום בחיפה.

67. כן יש לדחות את טענת הנתבעות בכתב ההגנה ובסיכומיהן כי היה על התובע להגיש התביעה כנגד גב' פ. אשר הסתירה ממנו את דבר ביטול הרישום והעתקת מגוריה ומגורי הקטינה לחיפה וממילא את רישומה של הקטינה לבית הספר בעיר חיפה, ולא כנגדן.

הנתבעות טענו כי גב' פ. היא זו שגרמה לנזקי התובע ככל שנזק כזה נגרם, שכן היתה זו גב' פ. שביטלה הרישום בבית הספר ביבנה ורשמה הקטינה לבית הספר בחיפה, כל זאת מבלי שהביאה הדבר לידיעת התובע והסתירה מגורמי הרישום, את דבר אי ידיעתו של התובע לתהליך ולפיכך יש לדחות את התביעה כנגדן.

טענה זו אין בידי לקבל. חובת הזהירות בנזיקין, חלה הן לעניין נזק שנגרם על ידי פעולה אקטיבית של מזיק והן לעניין נזק שנגרם בשל הצירוף של פעולה אקטיבית של פלוני ושל מחדל המזיק ובלבד שהמזיק צריך היה בנסיבות העניין למנוע מפלוני להזיק (ראה ע"א 485/60 אהרון ברמן ואח' נ' יצחק מרזיף, ע"א 500/82 ישעיהו עצינוני נ' עוקר בע"מ ע"א 862/80 עיריית חדרה נ' אהרון זוהר ופרשת גורדון-פורסמו במאגרים המשפטיים). כאמור, קבעתי כי הנתבעות היו צריכות בנסיבות דנא ליידע את התובע בדבר פעולות גב' פ. ובכך לאפשר לתובע למנוע מגב' פ. להזיק.

מה הנזק שנגרם לתובע?

68. התובע טען בכתב התביעה כי בגין התנהלותן של הנתבעות נגרמו לו עגמת נפש ומפח נפש משנגזר עליו להיות מנותק מחיי היום יום של בתו הקטינה במשך שנה תמימה.

69. כן טען התובע, כי בשל מחדלן של הנתבעות נאלץ להגיש תביעה כנגד גב' פ. בבית המשפט לענייני משפחה להשבת בתו לאזור מגוריו, ולאחר מכן אף נאלץ להגיש הליך נוסף לצורך ביטול רישומה של הקטינה בבית הספר בחיפה לשנת הלימודים תשע"ה-תשע"ו, דבר שגרם לו להוצאות משפט, שכ"ט עו"ד והפסד ימי עבודה.

בתצהיר העדות הראשית של התובע שב התובע וטען האמור לעיל והוסיף כי נגרמו לו הוצאות בשל מצבה הלימודי והנפשי של הקטינה, עקב המעבר לחיפה.

70. עוד טען התובע, כי בנסיבות העניין יש לפסוק לטובתו פיצויים לרבות פיצויים עונשיים אשר ישקפו ולו במעט את מפח הנפש, הכאב והסבל אשר נגרמו לו עקב מחדלי הנתבעות בסך של 200,000 ש"ח או בקירוב לסכום זה.

71. שוכנעתי, כי בעקבות עקירתה של גב' פ. ועמה הקטינה, מהעיר יבנה לעיר חיפה, מבלי שהדבר הובא לידיעת התובע, נגרמה לתובע טלטלה בפועל בחייו בכלל ולקשר שלו עם הקטינה בפרט, לפחות לפרק זמן מסוים, ולכל הפחות עד שהוסדרו הדברים בבית המשפט לענייני משפחה. בנסיבות העניין, נגרמה לתובע עגמת נפש רבה. יחד עם זאת, פיצוי בגין עגמת נפש פיצוי הוא ואין הוא בבחינת הליך עונשי שמטרתו הרתעה, בשונה ממה שסובר התובע. ככזה אין הפיצוי בגין עגמת נפש צריך להרקיע שחקים אלא לשקף פיצוי בעבור מפח נפש כפי האומדנה הנראית לבית המשפט.

72. לאחר ששקלתי את נסיבות המקרה, אני פוסקת לתובע בגין התביעה בראש נזק זה סך של 40,000 ₪.

73. אשר להליכים שנקט התובע בבית המשפט לענייני משפחה. במסגרת התביעה אוזכר אך ההליך כנגד גב' פ. שנקט התובע בספטמבר 2014. הליך זה הסתיים בהסכם פשרה אשר בית המשפט נתן לו תוקף של פסק דין. במסגרת ההסכם, זכה/ויתר כל אחד מהצדדים להסכם בנושאים שונים שהיו חלק מאותו ההסכם, לרבות נושאים שאינם קשורים לנושא ההליך שבפני ושעמדו אותה עת בפני בית המשפט לענייני משפחה. קרי, התביעה להגדלת המזונות שהגישה גב' פ. .

זאת ועוד, מרגע שקבעתי כי החובה המוטלת על הרשות היא חובת היידוע להבדיל מהחובה לקבל את הסמכת ההורה האחר מראש, הרי שגם אם היו הנתבעות מביאות לידיעת התובע את דבר ביטול הרישום/הרישום לא היה ביידוע בהכרח כדי לבטל את הצורך של התובע לפנות לבית המשפט, נהפוך הוא.

74. זאת ועוד, משהגיעו הצדדים שם להסכם פשרה, אשר הסדיר המחלוקות ביניהם, ללא צו להוצאות ומשבמסגרת אותו ההליך הגיעו לפתרון אף סוגיות נוספות, איני מוצאת כי התובע זכאי לשיפוי מהנתבעות בגין אותו ההליך.

75. אשר למזקי התובע הנטענים בקשר למתן שיעורים פרטים לקטינה וסיוע פסיכולוגי, הטענה בדבר נזקים אלו נטענה בעלמא וללא כל תימוכין. לא הוכח על ידי התובע שעורו של הנזק ומכל מקום לא הוכח ולו בראשית ראייה הקשר הסיבתי בין מחדלן של הנתבעות, לצורך במתן השיעורים הפרטיים ו/או הסיוע הפסיכולוגי לקטינה.

אשם תורם/ התובע

76. הנתבעות טענו בכתב ההגנה ובסיכומיהן כי יש לייחס לתובע אחריות לנזק.

77. לצורך קביעת קיומו של אשם-תורם, נקבע זה מכבר בפסיקת בית המשפט העליון בע"א 542/87 קופת אשראי וחסכון אגודה הדדית בע"מ נ' מוסטפא בן אחמד עוואד – פורסם במאגרים המשפטיים כדלקמן:

"שניים הם המבחנים העיקריים אשר הוצבו בפסיקת בית המשפט לבחינת האשם התורם:

א. האם אדם סביר היה נזהר יותר (מבחן האדם הסביר).

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ב. מבחן חלוקת האשמה: בית המשפט ישקול מבחינה מוסרית את מעשי הרשלנות של המזיק והניזוק בהצבתם זה מול זה כדי להשוות ולהעריך, מבחינת האשמה המוסרית, את מידתם ומשקלם של מעשיו ומחדליו של כל צד "...".

78. לטענת הנתבעות, ככל שהתובע חפץ להיות מעורב בענייני הקטינה בכלל וחינוכה בפרט, היה עליו לפעול על פי חוק עדכון כתובת תשס"ה – 2005. לטענת הנתבעות, ככל שהתובע חפץ כי כל מידע בדבר הקטינה ישלח גם אליו, היה עליו לעדכן, בהתאם לסעיף 2 א' (א) לחוק שלעיל, את כתובתו, ככתובת נוספת למשלוח דואר לקטין.

הואיל ואין מחלוקת כי התובע לא עדכן כתובתו כאמור במרשם האוכלוסין ככתובת נוספת למשלוח דואר לקטינה, טוענות הנתבעות כי אין לו אלא להלין על עצמו.

79. זאת ועוד, לטענת הנתבעות, והדבר אינו מוכחש, התובע לא טרח במועד הרישום הראשוני (מרץ 2014) לעדכן את עיריית יבנה בדבר רצונו להיות מעורב בהליך הרישום ולמעשה בחר שלא להיות מעורב ומעורה בנושא זה. משכך, לטענת הנתבעות, לתובע אשם תורם המנתק את הקשר הסיבתי בין רשלנותן של הנתבעות ככל שתקבע, לבין הנזק.

80. לאחר ששקלתי את מכלול השיקולים הצריכים לעניין, ובשים לב לאמור לעיל, אני קובעת כי לתובע אשם תורם בשיעור של 10% לנזק.

ההודעה לגב' פ.

81. כל אחת מהנתבעות הגישה הודעה לגב' פ. לטענתן כאמור ככל שיפסק לטובתן של התובע פיצוי בגין נזק שנגרם לו הרי שעל גב' פ. לשפות אותן בגין הסכומים בהם יחויבו שכן היא זו שביצעה את ביטול הרישום בעיריית יבנה והרישום בעיריית חיפה, ללא ידיעתו והסכמתו של התובע, כאשר לא ציינה בפני הנתבעות או מי מהן כי התובע כלל אינו יודע על מעברה מיבנה לחיפה וכי התנהלותה מול הנתבעות מתבצעת באורח חד צדדי. כך גם לא הזכירה גב' פ. כלל את התובע במעמד ביטול הרישום/הרישום ולמעשה היא זו שביצעה מחטף ימים ספורים לפני פתיחת שנת הלימודים והעמידה הנתבעות במצב בו נאלצו לטפל בפנייתה ללא כל שהות ובאופן מיידני על מנת שלקטינה תהיה מסגרת חינוכית בתחילת שנת הלימודים. בנסיבות אלה, לטענת הנתבעות יש לקבוע כי נזקו של התובע ארע בשל אחריותה/רשלנותה/חוסר זהירותה/הפרת התחייבויותיה כלפי התובע ומכל מקום, הציגה מצג שווא כלפי הנתבעות, הטעתה והכשילה אותן.

82. מוסכם על הצדדים, ואין מחלוקת כי גב' פ. לא הביאה לתשומת לב הנתבעות כי פעלה כאמור באופן חד צדדי וללא ידיעתו של התובע עת ביטלה את רישום הקטינה לבית הספר ביבנה, עקרה לעיר חיפה ורשמה הקטינה לבית הספר בחיפה.

83. בנסיבות אלה, אכן לא יכול להיות ספק כי פעולתה של גב' פ. תרמה תרומה נכבדה לתוצאה. נקבע לא אחת בבתי המשפט לענייני משפחה כי העובדה שהורה אחד משמש כמשמורן אינה מקנה בידו הזכות להחליט בדבר מקום מגורי הקטינים ומהו מוסד החינוך של הקטינים.

"האפוטרופוסות והמשמורת הינם מלכויות נפרדות" (ראה תמ"ש (קריות) 11425-08-12 פלוני נ' פלונית – פורסם במאגרים המשפטיים).

84. מאידך כאמור גם להתרשלותן/מחדלן של הנתבעות תרומה לא מבוטלת לתוצאה כפי שפורט לעיל.

85. לאור כל האמור, ובשים לב למכלול הנסיבות, התביעה כנגד גב' פ. מתקבלת באופן חלקי כך שגב' פ. תשפה את כל אחת מהנתבעות בשיעור של 50% מהסכום שיפסק לחובתן.

סוף דבר

86. כאמור, פסקתי לתובע סך של 40,000 ש"ח בגין עגמת נפש. לאחר הפחתת 10% בגין אשם תורם של התובע, על הנתבעות, אשר את אחריותן לנזק אני קובעת באחריות שווה, לשלם לתובע סך של 36,000 ש"ח (18,000 ש"ח כל אחת מהנתבעות).

משהתקבלה ההודעה לגב' פ. בשיעור של 50% מהנזק, תשפה גב' פ. את כל אחת מהנתבעות בסך של 9,000 ש"ח ובסה"כ בסך של 18,000 ש"ח.

87. בשים לב לפסיקתי, לרבות סכום התביעה ביחס לסכום שנפסק, תשלם כל אחת מהנתבעות לתובע הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך כולל של 4,000 ש"ח וגב' פ. תשפה כל אחת מהנתבעות במחצית סכום זה, היינו בסך כולל של 2,000 ש"ח לכל אחת מהנתבעות.

זכות ערעור כדין.

ניתן היום, ל' סיוון תשע"ו, 06 יולי 2016, בהעדר הצדדים.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין